

један пут показивали наклоност према католицизму; па су често ступали у непосредне преговоре са папама, обећавајући, да ће не само они прећи у католичку веру, но да ће и цео народ преобратити. Са овога привиднога колебања за цело би се краљевство најжешће завадило са свештенством, које се тако ревносно држало науке источне цркве; али се то није збило. Ми смо се пре тога потрудили да докажемо, да српски краљеви нису били искрени у преговорима са Римом. Тобожна наклоност према католицизму само се онда јављала, кад је са запада, а на име од Мађарске, претила опасност Србији а нарочито Босни, на коју су непрестано српски краљеви право полагали; а у Босни се католичка вера беше јако раширила, те је папа имао довољног утицаја.

Чини се као да је српско свештенство појмило тај принудни положај, те је својим краљевима праштало ту привидну апостасију, увиђајући, да ће се краљеви радо повратити у наручја народне цркве, чим мине опасност; а тако је свакад и било. Па је и сам Душан више пута преговарао са папом, а чим му је сила порасла, одмах се окренуо противу католицизма, и трудио се, да строгим а често и грозним средствима принуди католике, да своју веру напусте. Заповедио је православном свештенству, да живо прионе око тога, да католике, ма на који начин, преобрати, а на против је латинском свештенству забранио, да православне у своју веру примају. Покатоличени православни морадоше се, под претњом строге казне, у своју стару веру повратити. Католик није могао ни становати са православним нити се женити, док није прешао у источну цркву. Свакога је постигла строга казна, ко се усудио, да католике прикрије.

Таквим је средствима Душан много допринео, да католицизам ослаби, а да се источна вера рашири, Душана није побудила ревност у вери да гони католике, него управно начело, које је од Немање као аманет остало потомцима: јединство цркве у једноставној држави.

Као што је држава, тако је и црква под Душановом владавином достигла врхунац свога развитка. У царској се титули огледала така потпуна независност, тако истински самосвесно и с осталим државама света равноправно, самостално господарство, да ни државни првосвештеник није више могао зависити од цркве у другој равној држави.

На сабору, који је држан у Скопљу 1346. године, у присуству целог српског и бугарског свештенства, Душан је прогласио српског архиепископа Јанићија за српскога патријарха, и за будуће је укинуо обвезу, да од Византије тражи потврду, а за столицу му је одредио Пећ. Цариградски патријарах Калист није истина оклевао са својом анатемом, али Душан, који је створио не само силну државу, него је умео да створи и независну цркву, слабо се освртао на клетве, које је на њ бацила Византија. Шта више на сабору, што је на скоро у Серезу држан, изрекао је, да се грчки епископи из целе државе истерају. Кад промислимо, да су онда многе несловенске области постале саставним деловима Србије. уверићемо се још више о томе, да Душан није као његов дед смерао, да уједини грчку и српску државу, него да створи чисто српску државу.

О властеоским добрима српских црквених лица, о њиховом праву и учешћу у општим пословима говорићемо позније, а овде још само то помињемо, да се српска јерархија, за време Душаново, делила на више и ниже свештенство (клир). У прву су врсту долазили: један патријарах, од прилике